ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ – ਸਬਦ ੬੦

ਏਹੁ ਮਨੋ ਮੂਰਖੁ ਲੋਭੀਆ ਲੋਭੇ ਲਗਾ ਲੁਭਾਨੁ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੨੧

ਏਹੁ ਮਨੋ ਮੂਰਖੁ ਲੋਭੀਆ ਲੋਭੇ ਲਗਾ ਲੁਭਾਨੁ ॥
ਸਬਦਿ ਨ ਭੀਜੈ ਸਾਕਤਾ ਦੁਰਮਤਿ ਆਵਨੁ ਜਾਨੁ ॥
ਸਾਧੂ ਸਤਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥੧॥
ਮਨ ਰੇ ਹਉਮੈ ਛੋਡਿ ਗੁਮਾਨੁ ॥
ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਸਰਵਰੁ ਸੇਵਿ ਤੂ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹ ਮਾਨੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਧਨੁ ਜਾਨੁ ॥
ਸਭਿ ਸੁਖ ਹਰਿ ਰਸ ਭੋਗਣੇ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਗਿਆਨੁ ॥
ਨਿਤਿ ਅਹਿਨਿਸਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੇਵਿਆ ਸਤਗੁਰਿ ਦੀਆ ਨਾਮੁ ॥੨॥
ਕੂਕਰ ਕੂੜੁ ਕਮਾਈਐ ਗੁਰ ਨਿੰਦਾ ਪਚੈ ਪਚਾਨੁ ॥
ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਦੁਖੁ ਘਣੋ ਜਮੁ ਮਾਰਿ ਕਰੈ ਖੁਲਹਾਨੁ ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਈਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਸੁਭਾਨੁ ॥੩॥
ਐਥੈ ਧੰਧੁ ਪਿਟਾਈਐ ਸਚੁ ਲਿਖਤੁ ਪਰਵਾਨੁ ॥
ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਗੁਰੁ ਸੇਵਦਾ ਗੁਰ ਕਰਣੀ ਪਰਧਾਨੁ ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਕਰਮਿ ਸਚੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥੪॥੧੯॥

ਸਾਰ: ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਹੈ: ਦਰਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੌਧਿਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਅਭਿਆਸ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੱਤ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੂਝ ਘਟਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੱਟੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਪਾਲਣ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਿਬੇਕ ਨਾਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਚਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਏਹੁ ਮਨੋ ਮੂਰਖੁ ਲੋਭੀਆ ਲੋਭੇ ਲਗਾ ਲੁਭਾਨੁ ॥
ਇਕ ਮੂਰਖ ਮਨ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੁਭਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਪੂਰਤ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦਿ ਨ ਭੀਜੈ ਸਾਕਤਾ ਦੁਰਮਤਿ ਆਵਨੁ ਜਾਨੁ ॥
ਜਦੋਂ ਤਕ ਇੱਕ ਕੱਟੜ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਿਬੇਕਮਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ, ਤਾਂ ਅਗਿਆਨੀ ਮਨ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਘਾੜ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਸਤਗੁਰੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥੧॥
ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸਾਧਕ ਅਤੇ ਸਚੇ ਬਿਬੇਕ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। (੧)

ਮਨ ਰੇ ਹਉਮੈ ਛੋਡਿ ਗੁਮਾਨੁ ॥
ਅਗਿਆਨੀ ਮਨ, ਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇ।

ਹਰਿ ਗੁਰੁ ਸਰਵਰੁ ਸੇਵਿ ਤੂ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹ ਮਾਨੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਜੋ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਤੁਹਾਡਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੇਗੀ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਧਨੁ ਜਾਨੁ ॥
ਹਰ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਉਸ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਸੋਮੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਯਾਦ ਰਖੋ ਜੋ ਸਾਰੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।

ਸਭਿ ਸੁਖ ਹਰਿ ਰਸ ਭੋਗਣੇ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਿਲਿ ਗਿਆਨੁ ॥

ਜਦੋਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਤੱਤ-ਸਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਤਿ ਅਹਿਨਿਸਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੇਵਿਆ ਸਤਗੁਰਿ ਦੀਆ ਨਾਮੁ ॥੨॥

ਹਰ ਪਲ, ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਬਿਬੇਕ ਚਿੰਤਨਸ਼ੀਲ ਪੜਚੋਲ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਸੂਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੨)

ਕੂਕਰ ਕੂੜੁ ਕਮਾਈਐ ਗੁਰ ਨਿੰਦਾ ਪਚੈ ਪਚਾਨੁ ॥

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕੂੜ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਵਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਦੁਖੁ ਘਣੋ ਜਮੁ ਮਾਰਿ ਕਰੈ ਖੁਲਹਾਨੁ ॥

ਉਹ ਸੰਦੇਹ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਭਟਕਦੇ, ਜਦੋਂ ਅੰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਨ ਪਾਈਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖੁ ਸੁਭਾਨੁ ॥੩॥

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਭਰਮਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੂਹਾਨੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖੋਜੀ ਅਜਿਹੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (੩)

ਐਥੈ ਧੰਧੁ ਪਿਟਾਈਐ ਸਚੁ ਲਿਖਤੁ ਪਰਵਾਨੁ ॥

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਝੂਠੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ; ਸਿਰਫ਼ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹੀ ਸਚੀ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਗੁਰੁ ਸੇਵਦਾ ਗੁਰ ਕਰਣੀ ਪਰਧਾਨੁ ॥

ਜੋ ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਬੇਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਉੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਕਰਮਿ ਸਚੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥੪॥੧੯॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਨਾ ਵਿਸਾਰੋ; ਸਚੇ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। (੪)(੧੯)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਚੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਸਦਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਹਉਮੈ ਅਕਸਰ ਦਵੈਤ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਤ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਆਚਰਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**